

ISO 26000

YHTEISKUNTAVASTUUSTANDARDI

Globalisaation myötä on herännyt laaja kansainvälinen keskustelu organisaatioiden ja yritysten yhteiskuntavastuusta. Monet organisaatiot kertovat toimivansa vastuullisesti, mutta eivät kerro ja määritä mitä se tarkoittaa. Oman järjestelmän rakentamisen sijaan helpompaa olisi tuolloin viitata johonkin standardiin, esim. ISO 26000:een.

ISO 26000 -standardi on yhteiskuntavastuuopas, standardi, joka toimii globaalisti, ja jota voidaan käyttää kaikkialla maailmassa. Se ei ole suunnattu ainoastaan yrityksille, vaan kaikille organisaatioille pienistä suuriin. Standardi kertoo, mitä yhteiskuntavastuu tarkoittaa ja mitä yhteiskuntavastuukysymyksiä organisaatioiden tulisi käsitellä. Standardi ei esitä täsmällisiä vaatimuksia eikä siten sovellu sertifiointiin.

– Maailmalla on tehty mittava määrä erilaisia yhteiskuntavastuun aloitteita, kuten OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, YK Global Compact ja SA 8000 ja kaikkea näiden väliltä, Laila Törnroos kertoo.

– Kokonaisuuden muodostaminen voi tämän vuoksi olla vaikeata yrityksille ja organisaatioille, vaikka niissä haluttaisiinkin kehittää toimintaa avoimempaan ja vastuullisempaan suuntaan. Standardin avulla saatiin koottua yksien kansien sisään määritelmä siitä, mitä yhteiskuntavastuu pitää sisällään.

Mukana valmisteluissa 99 maata

Standardia alettiin rakentaa vuonna 2005, mutta jo sitä ennen tehtiin paljon valmistelua työtä. Pääaloite työhön tuli kuluttajapuolelta. Mukana hankkeessa oli loppuvaiheessa 99 maata ja 300–400 asiantuntijaa. Tarkoituksena oli saada yksi yhteinen maailmanlaajuinen standardi, joka muodostui konsensus-periaatteella. Edustettuina olivat eri sidosryhmät kuten kuluttajat, julkinen hallinto, teollisuus, työntekijäjärjestöt, kansalaisjärjestöt, palvelu- ja tukisektori, tutkimus ja muut ryhmät.

– Yksi suurimpia haasteita oli saada keskustelun pohjalta aikaiseksi yhteinen linjaus asiasta, olihan koolla kirjava joukko eri maiden, kansallisuuksien ja kulttuurien edustajia, Törnroos toteaa.

Oiva työkalu oman organisaation tarpeisiin

Standardia tarkastellessa herää äkkiseltään ajatus, onko sillä paljon annettavaa Suomen kaltaiselle maalle, jossa on kehittynyt lainsäädäntö, vai palveleeko se paremmin alikehittyneiden maiden tarpeita.

Standardi on kuitenkin hyvä työkalu organisaatioille, jotka haluavat lähteä kehittämään omaa toimintaansa yhteiskuntavastuulliseen suuntaan. Se on eräänlainen työlista, jonka avulla voi tarkastella miten omassa organisaatiossa käsitellään ko. asioita. Ajatuksena on, että käsitellään niitä asioita jotka ovat olennaisia yritykselle.

Standardisoimisliiton tekninen komitea nimittää asiantuntijoita edustajiksi hankkeen kaltaisiin kansainvälisiin konferensseihin. Laila Törnroos oli yksi Suomen asiantuntijoista, jotka olivat mukana tekemässä ISO 26000 standardia.

Sittemmin Törnroos on toiminut konsulttina omassa yrityksessään, Eltekon Oy:ssä, ja on keskittynyt ISO 26000 -standardiin ja sen käyttöönottoon yrityksissä sekä käyttökoulutukseen seminaarien ja koulutuspäivien muodossa.

– Aiemmin olen järjestänyt tämän tyyppisiä koulutustilaisuuksia jonkun toisen palveluksessa, mutta nyt järjestin viimeksi itse sellaisen SAS Radissonissa Otaniemessä, Törnroos kertoo. Hän pitää positiivisena sitä, että mukaan tuli toistakymmentä



Haastattelu ja Törnroosin kuva: Irmeli Kojonen

yritystä, joista osa oli isoja toimijoita.

Omaehtoinen vakuutus

ISO 26000 -standardi on Törnroosin mielestä vielä alkuvaiheessaan, mutta hän uskoo sen leviävän pian laajempaankin käyttöön.

– On olemassa suuria yrityksiä, jotka ovat toimineet edelläkävijöitä tällä saralla. Heille työlista on varmasti lähinnä peilausta omaan toimintakulttuuriin. Seuraavana käyttäjäryhmänä tulevat varmaankin keskisuuret toimijat, sillä heidän näkökulmastaan standardi on ehkä mielenkiintoisin ja heille sillä on myös eniten annettavaa.

Siinä, ettei standardi ole sertifiointivissa, voi nähdä sekä hyviä että huonoja puolia. Hyvä puoli on kustannusten vähäisyys, jolloin pienetkin toimijat pääsevät mukaan. Tärkeimpänä hyvänä puolella Törnroos näkee tietyn tyyppisen vapauden käytössä.

– Standardin suhteen voidaan soveltaa ns. kevyempää käyttötapaa, eikä se vaadi laajaa dokumentointia, kysymyksessähän on kuitenkin opas, hän toteaa.

Sertifikaatit ovat perinteisesti hyvin kalliita, ja iso kustannus voi muodostua monen yrityksen tai organisaation kohdalla kynnyskysymykseksi. Sertifikaatti olisi tuki selkeämmin hyödynnettävissä yrityksen tiedotus- ja markkinointipuolella. Suomen Standardisoimisliitto SFS on kuitenkin julkaissut oppaan, joka on suo-

menkielinen käännös ISO 26000 -standardin omaehtoisen vakuutuksen laatimisesta. Siinä käydään seikkaperäisesti läpi oman yrityksen toiminta eri sarjoilla sekä yhteiskuntavastuun huomioiminen niissä. Omaehtoisessa vakuutuksessa on toisin kuin ISO 26000 -standardissa mukana myös kriteerit, joita voidaan myös todentaa esim. ulkopuolisen konsultin tekemän varmentamisen kautta.

– Toimitusketjun kommunikaatiossa ja hallinnassa tämä omaehtoinen vakuutus on mielestäni myös hyvä väline, Laila Törnroos valottaa. □



Laila Törnroos oli mukana suomalaisasian-tuntijana luomassa ISO 26000 -standardia.

EU - yritys vastuuraportointia koskeva direktiivi

Yritysten yritys vastuuraportointia koskeva direktiivi on ollut valmisteilla EU:ssa jo parin vuoden ajan. Direktiivi tulee sisältämään vaatimuksen pakollisesta yritys vastuuraportoinnista. Yritysten pitää sisällyttää raportointiinsa tietoa niiden ympäristö- ja ihmisoikeusriskeistä.

Yritysten on raportoitava myös niistä yrityksellä käytössä olevista toimintatavoista, joilla ne pyrkivät minimoimaan riskit yritystoimintansa negatiivisista vaikutuksista yhteiskuntaan. Myös alihankintaketjut tullaan ottamaan raportoinnin piiriin, joskin vain siltä osin, kuin sen katsotaan olevan olennaista ja kohtuullista.

Direktiivi perustuu niin sanottuun *noudata tai selitä* -malliin, jossa yritykset voivat jättää raportoimatta haluamiaan asioita, kunhan antavat raportoimatta jättämiselle kelvollisen selityksen. Pakollisen raportoinnin piiriin otetaan vain listatut ja yli 500 työntekijää työllistävät yritykset. EU:n alueella tämän on arvioitu tarkoittavan noin 6.000 yritystä. Yhteistä raportointimallia ei ole tarjolla, vaan yritykset voivat valita sen mielensä mukaan.

Lähde: European Commission - STATEMENT/14/124, 15/04/2014
http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-14-124_en.htm